Lietas Nr. A420215314
Lietas arhīva Nr. A42-02153-14/26

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014. gada 5. septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis Romāns Dončenko,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc AS /Nosaukums A/ pieteikuma par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra p.i. 2013. gada 27. decembra lēmuma Nr. 1-5/296 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2012. gada 5. aprīlī Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā (turpmāk arī – Reģistrs) saņemts pieteikums par komercķīlas reģistrāciju, kur AS /Nosaukums A/ (turpmāk arī – pieteicēja) norādīta kā komercķīlas ņēmējs, bet SIA /Nosaukums B/ (turpmāk arī – trešā persona) – kā komercķīlas devējs.

2012. gada 11. aprīlī Reģistra valsts notārs pieņēma lēmumu Nr. 6-9/51251/282440 izdarīt ierakstu komercķīlu reģistrā par komercķīlas reģistrāciju, piešķirot reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/.

2013. gada 21. oktobrī Reģistra valsts notārs pieņēma lēmumu Nr. 6-9/139979/10654 izdarīt ierakstu komercķīlu reģistrā un reģistrēt paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu komercķīlas aktam Nr. 100156107. Lēmums stājās spēkā tā pieņemšanas dienā.

2013. gada 25. oktobrī Reģistra valsts notārs atkārtoti izskatīja komercķīlas lietā esošos dokumentus un pieņēma lēmumu Nr. 6-9/139979/10654 atcelt Reģistra valsts notāra 2013. gada 21. oktobra lēmumu Nr. 6-9/139979/10654 par paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu reģistrāciju komercķīlas aktam Nr. 100156107.

2013. gada 27. novembrī Reģistrā saņemts iesniegums, kurā pieteicēja lūgusi minēto lēmumu atcelt un izdot labvēlīgu administratīvo aktu.

[2] Ar Reģistra galvenā valsts notāra p.i. 2013. gada 27. decembra lēmumu Nr. 1?5/296 (turpmāk arī – Lēmums) apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar turpmāk minēto argumentāciju.

[2.1] Izskatāmajā gadījumā, sistēmiski un teleoloģiski tulkojot Komercķīlas likuma 42. panta pirmo daļu un 43. panta pirmo daļu kopsakarā ar Komercķīlas likuma 36. panta ceturto daļu un Maksātnespējas likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktu, secināms, ka tiesiskās aizsardzības procesa lietas ierosināšana komercķīlas devējam ir šķērslis komercķīlas ņēmējam iesniegt paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu un izlietot komercķīlas tiesību, ja vien nav tiesvedības, kurā ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta, lēmums, kas atļauj parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanu.

Ņemot vērā, ka paziņojuma iesniegšanas brīdī trešajai personai bija ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta, pieteicējai nebija tiesību iesniegt paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu (prasīt ieķīlātās trešās personas mantas pārdošanu). Tāpat nav nozīmes apstāklim, ka paziņojuma reģistrēšanas brīdī trešās personas tiesiskās aizsardzības procesa lieta bija izbeigta, jo paziņojums tika iesniegts brīdī, kad likumdevējs ir liedzis pieteicējai šādu paziņojumu iesniegt.

[2.2] Likumdevējs nav noteicis atšķirīgu regulējumu gadījumiem, kad ķīlas devējam paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu iesniegšanas brīdī ir ierosināts tiesiskās aizsardzības process, līdz ar to Reģistram nav pamata pieņemt lēmumu attiecībā uz paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu ātrāk kā pēc likumdevēja noteiktajām 30 dienām.

[2.3] Reģistrs nav pārkāpis tiesiskās paļāvības principu. Reģistrs nebija devis apsolījumu pieteicējai, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu tiks reģistrēts. Reģistra valsts notārs kļūdaini reģistrēja paziņojumu 2013. gada 21. oktobrī, bet jau 25. oktobrī – pēc četrām dienām – novērsa kļūdu un atcēla kļūdaini pieņemto lēmumu. Līdz ar to pieļautā kļūda tika novērsta gandrīz nekavējoties. Turklāt pieteicējai bija jārēķinās, ka 2013. gada 21. oktobra lēmums var tikt atcelts, jo vēl nebija beidzies tā apstrīdēšanas termiņš.

[3] Pieteicēja vērsusies tiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto argumentāciju.

[3.1] Lēmuma pieņemšanā nepareizi piemērotas tiesību normas. Pieteicēja Komercķīlas likumā noteiktajā kārtībā pieteica paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu, un Lēmuma pieņemšanas brīdī nepastāvēja ne Komercķīlas likumā, ne Maksātnespējas likumā noteiktie šķēršļi paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu reģistrēšanai. Paziņojuma reģistrēšanas brīdī trešās personas tiesiskās aizsardzības procesa lieta bija izbeigta. Līdz ar to Reģistram bija jāveic paziņojuma reģistrācija pēc 30 dienām, kas būtu pamats ķīlas priekšmeta atsavināšanai bez izsoles.

[3.2] Reģistrs Lēmuma pieņemšanā pārkāpis labas pārvaldības principu, privātpersonas tiesību ievērošanas principu, tiesiskuma principu, tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu un tiesiskās paļāvības principu.

Konstatējot tiesiskus šķēršļus paziņojuma par komercķīlas izlietošanu iesniegšanai, Reģistram nebija pamata gaidīt 30 dienas no paziņojuma iesniegšanas brīža, uzreiz bija jāpieņem lēmums par atteikumu reģistrēt paziņojumu.

Paļaujoties uz Reģistra valsts notāra 2013. gada 21. oktobra lēmuma Nr. 6?9/139979/10654 tiesiskumu, pieteicēja jau bija uzsākusi sagatavošanās darbus komercķīlas realizācijai. Līdz ar to šā lēmuma atcelšana radījusi pieteicējai zaudējumus.

[4] Paskaidrojumā tiesai Reģistrs norāda, ka neatzīst prasību, pamatojoties uz Lēmuma argumentāciju.

Papildus Reģistrs norādījis, ka paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu jau ir reģistrēts, tāpēc nav iespējams atcelt Lēmumu un reģistrēt vēl vienu paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu. Līdz ar to izskatāmajā gadījumā tiesa var vērtēt tikai Lēmuma tiesiskumu.

[5] Paskaidrojumā tiesai trešā persona lūgusi noraidīt pieteikumu, pievienojoties Lēmuma argumentācijai.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[7] Visu pirms tiesa precizēs pieteikuma priekšmetu.

Lieta ierosināta par Lēmuma atcelšanu, jo, atceļot Lēmumu, tiktu panākts mērķis, ar kādu pieteicēja vērsusies tiesā, proti, būtu spēkā iepriekš izdotais pieteicējai labvēlīgais administratīvais akts – Reģistra valsts notāra 2013. gada 21. oktobra lēmums Nr. 6?9/139979/10654 par ieraksta izdarīšanu komercķīlu reģistrā un paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu komercķīlas aktam Nr. 100156107 reģistrēšanu.

Izskatot administratīvo lietu, tiesa konstatē, ka ar Reģistra valsts notāres 2013. gada 29. novembra lēmumu Nr. 6-9/160871/10716 (*lietas 58. lapa*) jau ir reģistrēts paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu.

Līdz ar to, tā kā paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu jau ir reģistrēts, nav nepieciešams lemt par Lēmuma atcelšanu un lietā izvērtējams tikai Lēmuma tiesiskums.

[8] Komercķīlas likuma 42. panta pirmajā daļā noteikts, ja ieķīlātā manta tiek pārdota bez tiesas starpniecības, pirms komercķīlas tiesības izlietošanas komercķīlas ņēmējs komercķīlu reģistra turētājam iesniedz paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu.

No minētās tiesību normas secināms, ja komercķīlas ņēmējs vēlas izlietot komercķīlas tiesību un ieķīlāto mantu pārdot bez tiesas starpniecības, tad kā obligāts priekšnoteikums ir paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu iesniegšana Reģistrā. Tieši paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu apliecina komercķīlas ņēmēja nodomu izlietot komercķīlas tiesību – pārdot ieķīlāto mantu.

[9] Komercķīlas likuma 43. panta pirmajā daļā noteikts, ka ieķīlāto mantu bez tiesas starpniecības var pārdot, kad pagājušas 30 dienas no paziņojuma iesniegšanas komercķīlu reģistra turētājam, ja tas nav saņēmis tiesas nolēmumu, kas sakarā ar komercķīlas devēja prasību aizliedz komercķīlas ņēmējam izlietot komercķīlas tiesību.

No minētās tiesību normas izriet, ka komercķīlas ņēmējs var ieķīlāto mantu bez tiesas starpniecības pārdot, kad pagājušas vismaz 30 dienas no paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanas iesniegšanas Reģistrā.

[10] Komercķīlas likuma 36. panta ceturtajā daļā noteikts, ja komercķīlas devējam tiek ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta vai pasludināts maksātnespējas process, komercķīlas ņēmēja tiesības izlietot komercķīlas tiesību ir ierobežotas Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktu, ja tiesa ierosina tiesiskās aizsardzības procesa lietu, tad nodrošinātajam kreditoram ir aizliegums prasīt ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, izņemot šā panta otrajā daļā minētajā gadījumā. Savukārt Maksātnespējas likuma 37. panta otrajā daļā noteikts, ka nodrošinātais kreditors var prasīt parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanu, ja šā panta pirmās daļas 2. punktā minētais aizliegums rada būtisku kaitējumu šā kreditora interesēm (tajā skaitā pastāv ieķīlātās mantas iznīcināšanas draudi, ievērojami samazinājusies ieķīlātās mantas vērtība). Lēmumu atļaut parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanu pieņem tiesa, kurā ierosināta attiecīgā tiesiskās aizsardzības procesa lieta.

No minētajām tiesību normām izriet, ka tiesiskās aizsardzības procesa lietas ierosināšana komercķīlas devējam ir juridisks šķērslis komercķīlas ņēmējam iesniegt paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu un izlietot komercķīlas tiesību, ja vien tiesa, kurā ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta, nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanu.

[11] No lietas materiāliem izriet, ka 2013. gada 30. maijā Reģistra valsts notārs pieņēma lēmumu Nr. 6-12/82484 izdarīt ierakstu maksātnespējas reģistrā, ka trešajai personai ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta (*lietas 12. lapa*).

Tiesa secina, ka paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu iesniegšanas brīdī – 2013. gada 18. septembrī – trešajai personai (komercķīlas devējai) bija ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta. Tādējādi pieteicējai – komercķīlas ņēmējai – nebija tiesību 2013. gada 18. septembrī iesniegt paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu, proti, prasīt ieķīlātās mantas pārdošanu.

[12] Ņemot vērā šā sprieduma 8.-10. punktā minētajās tiesību normās noteikto, tiesa secina, ka likumdevējs nav noteicis atšķirīgu tiesisko regulējumu gadījumiem, kad ķīlas devējam paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu iesniegšanas brīdī ir ierosināts tiesiskās aizsardzības process, līdz ar to Reģistram nav pamata pieņemt lēmumu attiecībā uz paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu ātrāk kā pēc likumdevēja noteiktajām 30 dienām.

[13] Pieteicēja norādījusi, ka Lēmums ir pretējs tiesiskās paļāvības principam.

Administratīvā procesa likuma 10. pantā ir nostiprināts tiesiskās paļāvības princips, kas nosaka, ka privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas. Atbilstoši šim principam valsts pārvaldei jārīkojas paredzami un konsekventi, savukārt privātpersona, ja tā saņēmusi skaidru iestādes viedokli kādā jautājumā, uz to var paļauties, attiecīgi plānojot savu rīcību.

Tiesas ieskatā apstāklis, ka Reģistra valsts notārs nepamanīja paziņojuma par komercķīlas tiesības izlietošanu neatbilstību Maksātnespējas likuma 37. panta pirmās daļas noteikumiem, nedeva tiesības pieteicējai paļauties, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā paziņojums par komercķīlas tiesības izlietošanu tiks reģistrēts. Šāda paļāvība nav atzīstama par tiesisku un līdz ar to nav aizsargājama.

Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka Reģistra valsts notārs kļūdaini reģistrēja paziņojumu par komercķīlas tiesības izlietošanu 21. oktobrī, bet jau 25. oktobrī – pēc četrām dienām – kļūdaini pieņemtais lēmums tika atcelts. Līdz ar to tiesa atzīst, ka Reģistrs pieļauto kļūdu novērsa bez neattaisnotas novilcināšanas. Tiesa atzīst par pamatotu Reģistra norādi, ka pieteicējai bija jārēķinās ar to, ka 2013. gada 21. oktobra lēmums varēja tikt atcelts, jo vēl nebija beidzies tā apstrīdēšanas termiņš.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa nesaskata tiesiskās paļāvības vai citu administratīvā procesa principu pārkāpumus.

[14] Apkopojot šā sprieduma motīvu daļā secināto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks, bet pieteicējas pieteikums – noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. pantu un 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt AS /Nosaukums A/ pieteikumu par Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra p.i. 2013. gada 27. decembra lēmuma Nr. 1-5/296 atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis R. Dončenko